

TALEPAPIR

”Det talte ord gælder”

Spørgsmål

Niveauerne for nitrat i drikkevandet i Danmark følger EU's grænse på maksimalt 50 mg/l. EU's krav er et minimumskrav, hvilket betyder, at Danmark kan fastsætte strengere krav til gavn for folkesundheden. Et studie vedr. sammenhængen mellem nitratniveauer i drikkevand og forskellige typer af tarmkræft udarbejdet af forskere fra Københavns Universitet, Aarhus Universitet og De Nationale Geologiske Undersøgelser for Danmark og Grønland (GEUS) viser, at det danske samfund kan opnå en gevinst på 2,2 milliarder kr. om året, hvis koncentrationen af nitrat i vores drikkevand sænkes til maksimalt 4 mg/l, hvilket vil medføre 127 færre tilfælde af tarmkræft årligt.

Vil ministeren på baggrund af ovennævnte studie oplyse, om ministeren er villig til at fastsætte strengere krav til, hvor meget nitrat der må være i drikkevandet i Danmark, eksempelvis ved at fastsætte et krav om, at der maksimalt må være 4 mg/l for på den måde at undgå 127 tilfælde af tarmkræft årligt, gavn folkesundheden og spare samfundet for store hospitalsudgifter?

Vil ministeren videre redegøre for, hvilke tiltag ministeren er villig til at tage i brug for at reducere nitratindholdet i drikkevandet, herunder om ministeren er villig til at sætte ind mod nitratforureningen ved kilden ved at forbyde, at der

spredes kvælstofgødning og gylle på marker ved drikkevandsboringer?

Der henvises til studiet "*Health-economic valuation of lowering nitrate standards in drinking water related to colorectal cancer in Denmark*", Brian H. Jacobsen, Birgitte Hansen og Jörg Schullehner, *Science of the Total Environment*, den 1. oktober 2023.

Svar

Der er ingen tvivl om, at den nye sundhedsøkonomiske undersøgelse ift. nitrat i drikkevand er en vigtig undersøgelse, og jeg finder den også dybt interessant, og det er meget gavnligt for os, at vi får lavet sådan nogle undersøgelser.

En mistanke, om at stoffer i vores drikkevand kan forårsage kræft, skal tages alvorligt. Undersøgelsen peger på, at ca. 3% af de årlige tilfælde af tarmkræft, som vi har i Danmark, kan skyldes nitratniveauer i drikkevand på over ca. 4 milligram per liter – og hvis man skal sammenligne med den nuværende kravværdi på 50 milligram per liter, så er det en meget væsentlig forskel. Det er dét undersøgelsen peger på.

I forhold til jeres første spørgsmål, om jeg er villig til at stramme kravene for, hvor meget nitrat, der må være i drikkevand, så vil jeg bekræfte det, jeg allerede har meldt ud, at jeg ikke vil afvise, at det kan blive nødvendigt at stramme kravet.

Undersøgelsen har nogle klokkeklare økonomiske argumenter for, at der kan være gevinster her – det er selvfølgelig under den forudsætning, at de sundhedsfaglige argumenter er klare. Indtil nu har der manglet tilstrækkelig evidens som sandsynliggør sammenhæng mellem indtag af drikkevand med nitrat og udvikling af tarmkræft.

De sundhedsfaglige data bag den økonomiske analyse stammer fra en befolkningsundersøgelse baseret på danske data, der blev offentliggjort i 2018. Netop på baggrund af den undersøgelse om mulig sammenhæng mellem tarmkræft og nitrat i drikkevand, iværksatte den daværende S-regering i 2019 en evaluering af kravværdien for nitrat i drikkevand.

I forbindelse med evalueringen fra 2019 indhentede Miljøstyrelsen faglig rådgivning hos DTU Fødevareinstituttet, og konkluderede på den baggrund i 2020, at der ikke er tilstrækkelige data til at sænke kravværdien for nitrat. Det skyldes, at der er en række usikkerheder i forbindelse med vurderingen af kravværdien i forhold til særligt langtidseffekter. Sundhedsmyndighederne støttede op om Miljøstyrelsens konklusion.

Det er også sådan, og det er derfor vi sidder her i dag, at der i de senere år er dukket meget ny forskning op om nitrat i drikkevand og forskellige sundhedseffekter, herunder også kræft. Det er vi

forpligtet til at tage meget alvorligt – det gør jeg også selv – og derfor er myndighederne også nødt til at være helt opdaterede, når man laver den her slags evalueringer af sagen.

Jeg har derfor iværksat en opdatering af evalueringen af kravværdien for nitrat i drikkevand fra 2019.

Jeg har samtidig bedt sundhedsmyndighederne samt Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, om en status på deres kendskab til ny viden om sammenhængen mellem nitrat i drikkevand og tarmkræft eller andre former for kræft.

Sundhedsmyndighederne har allerede tilkendegivet, at de er enige i, at det er relevant at undersøge, om flere nye undersøgelser siden 2019 om mulig sammenhæng mellem nitrat i drikkevand og udvikling af kræft giver anledning til en ændring af kravværdien for nitrat i drikkevand.

Tilbagemeldingerne vil indgå i den opdatering af vidensgrundlaget, som jeg har bedt Miljøstyrelsen om. Jeg forventer at modtage den opdaterede evaluering fra Miljøstyrelsen i løbet af foråret 2024.

Jeg har den største tillid til de danske sundhedsmyndigheder, og derfor sender jeg også den opdaterede evaluering i høring hos sundhedsmyndighederne og øvrige relevante myndigheder.

Hvis myndighedernes vurdering er, at den samlede evidens nu sandsynliggør, at der er en årsagssammenhæng mellem indtag af drikkevand med nitrat og udvikling af tarmkræft, så vil jeg undersøge mulighederne for at sænke kravværdien for nitrat i drikkevand.

Vi har i dag kravværdier, som er på langt højere niveauer, nemlig 50 milligram per liter. Der er sundhedsfagligt gode grunde til, at der er sat en kravværdi for det maksimale indhold af nitrat i drikkevand. Kravværdien på 50 milligram per liter, som vi har i dag, skal beskytte mod for meget nitrat, da det kan bevirke en nedsættelse af blodets transport af ilt og medføre det såkaldte "blå børn"-syndrom. Derfor har vi allerede i dag kravværdier. Så det er ikke et spørgsmål, om vi skal have det eller ej, det er et spørgsmål om, hvor skal de være, og det er dét arbejde, jeg har sat i gang.

I forhold til jeres andet spørgsmål om, hvilke tiltag, jeg er villig til at tage i brug for at reducere nitratindholdet i drikkevandet, og om jeg fx vil forbyde, at der spredes kvælstofgødning og gylle på marker ved drikkevandsboringer, er mit udgangspunkt, at hvis der er et fagligt grundlag for at beskytte arealer, der skal bruges til drikkevandsindvinding, og som ikke er beskyttet tilstrækkeligt i dag, så kræver det handling for at opnå rent drikkevand. Derfor har jeg sat gang i en

kortlægning mhp. at identificere de sårbare arealer med behov for en målrettet drikkevandsbeskyttelse.

I den forbindelse har Miljøministeriet inviteret både kommuner og vandforsyninger med i et pilotprojekt på Fyn, som handler om at identificere sårbare arealer, for derefter at kunne sikre tilstrækkelig beskyttelse. Erfaringerne fra pilotprojektet bliver rullet ud til resten af landet, og det vil ske i de næste par år, men vi er altså startet på Fyn her i foråret.

Derudover vil jeg gerne understrege, at kommunerne allerede i dag har pligt til at lave indsatsplaner for arealer, der er udpegede som nitratfølsomme indsatsområder. Indsatsplanerne skal indeholde en faglig vurdering af beskyttelsesbehovet og de beskyttelsesindsatser, der findes nødvendige, fx aftaler med lodsejere om nitratreduktion. Kommunen kan også give et påbud til lodsejere om ikke at anvende gødskning og dermed reducere nitrat.

Det giver derfor også god mening, at kommunerne, som er myndighed på området – i samarbejde med vandværker og landmænd – vælger løsninger, der også sætter en stopper for gødskning i de boringsnære beskyttelsesområder på arealer, der er følsomme ift. nitrat. Tiltag netop i de boringsnære beskyttelsesområder er vigtige, da udvaskning af nitrat fra markerne er særligt interessant dér, hvor drikkevandet dannes. Der gælder allerede et forbud mod anvendelse af pesticider, dyrkning og

gødskning til erhvervsmæssige og offentlige formål i en 25 meters beskyttelseszone omkring boringer.

I forbindelse med lovforslaget om obligatorisk kommunal vurdering af risiko for pesticidforurening i boringsnære beskyttelsesområder fra 2019 blev kommunerne også anbefalet at se på risikoen for nitratforurening af drikkevandet.

Herudover kan kommunerne tage arealer ud af drift til fx skovrejsning eller ved omlægning til andre afgrøder, der ikke kræver gødning. Det kan ske i form af frivillige aftaler eller som påbud mod fuld erstatning.

Initiativretten ligger hos kommunerne, da det er særligt nogle kommuner, der er udfordret med relativt høje niveauer af nitrat i drikkevandet pga. geologiske forhold, fx i Aalborg.

Det er altid vigtigt og en god idé at mindske høje indhold af nitrat i drikkevand, men hvis der skal være tale om en national skærpelse, så skal der være et fagligt grundlag. Det grundlag er vi som sagt i fuld gang med at undersøge, i samarbejde med andre relevante myndigheder.

Dermed vil jeg slutte med at sige, at det er en af mine hovedopgaver som miljøminister, og en af Folketingets og det her udvalgs hovedopgaver, at sikre, at det danske drikkevand er rent – og derved beskytte alle danskeres sundhed.